

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
V-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2019

2020-04-19

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

Til stjórnar og framkvæmdastjóra
Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

2020-04-19

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu V-deildar Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2018 er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2018.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, B- og V-deild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í V-deild sjóðsins.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhalda sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhalda sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athugunina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega
Líflíkur sjóðfélaga : samkvæmt reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum árin 2014-2018
Líflíkur réttihafa : samkvæmt íslenskrari reynslu 2014-2018
Örorkulíkur sjóðfélaga : Eftir reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 2011-2016, með sérstakri aðlögun A- og V-deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

Forsendur um líflíkur eru breyttar frá síðustu athugun og er breytingin til hækkunar á mati skuldbindinga deildarinnar.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabila fram til loka 2019 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil vikmörk eigna og skuldbindingar að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugunarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum og frádregnum rekstrarkostnaði reiknast 82.385,6 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris 84.261,6 milljónir.

Skuldbindingar eru því umfram eignir sem nemur 1.876,0 milljónum eða 2,2% af skuldbindingum.

Staða V-deildar sjóðsins er innan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997.

Eignir sjóðsins að frádregnu mati á fjárfestingar- og hluta rekstrarkostnaðar án verðmætis iðgjalda eru 34.226,1 milljónir og áfallnar skuldbindingar 33.811,0 milljónir. Eignir reiknast því 415,1 milljónir umfram skuldbindingar eða 1,2%. Lög kveða ekki sérstaklega á um vikið áfallinna skuldbindinga og eigna.

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniáferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllt,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA V-DEILD

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga (Brú) var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarféлага annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. LSS fékk starfsleyfi í desember 1998.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduaðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduaðild hlutaðeigandi starfsmanna að Brú lífeyrissjóð.

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktu sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis í ágúst 2018.

Sjóðfélagar í V-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að V-deild. Þá geta og einstaklingar sem þess óska og ekki eiga ekki skylduaðild að öðrum lífeyrissjóði fengið aðild að deildinni.

Eigi sjóðfélagi val um aðild að A-deild sjóðsins er iðgjald 15,5%, með 4% frá sjóðfélaga og 11,5% frá launagreiðanda, en annars samkvæmt ákvæðum kjarasamninga og laga. Iðgjald til öflunar lágmarkstryggingarverndar er nú 12% í V-deild.

Grunnréttindi sem deildin veitir eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 50% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í tvö ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framfærði áður er yngra en 18 ára. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris.

Lífeyrisréttindi ráðast af þeim iðgjöldum sem greidd eru og aldri sjóðfélaga þegar iðgjald er greitt. Iðgjöld til deildarinnar eru ekki breytileg, og geta lífeyrisréttindi tekið breytingum eftir afkomu deildarinnar. Hafi sjóðfélagi uppfyllt skilyrði um öflun lágmarkstryggingarverndar getur hann ráðstafað iðgjaldí sem greitt er umfram

lágmarksiðgjald að eigin vali til valkvæðra þátta. Þessi heimild hefur ekki verið mikið nýtt fram til þessa.

Ofangreind samantekt um réttinda- og aðildarákvæði er ekki tæmandi og er um fyllri upplýsingar vísað til samþykktu.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2019, miðað við verðlag í janúar 2020.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust einnig upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega hjá, fjárhæð og tegund lífeyris, og aldur og kyn lífeyrisþega.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar er miðað við breytingu á vísitölu neysluverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins 2019 til janúar 2020.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabíla 2020 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2019 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri sjóðsins er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar.

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur deildarinnar síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu deildarinnar og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur ársins 2019 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2019 bornar saman við lífeyrisgreiðslur ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga deildarinnar á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynð með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við. Engu að síður skal reiknað eftir staðalforsendum og sú niðurstaða birt til samanburðar.

Á árinu 2018 samþykkti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga nýjan reiknigrundvöll fyrir mat eftirlauna- og örorkuskuldbindinga fyrir íslenska lífeyrissjóði. Grundvöllurinn er byggður á athugun sem náði til allra íslenskra lífeyrissjóða. Ýmis nýmæli er að finna í athuguninni, um mat á lífslíkum er byggt eingöngu á reynslu sjóðfélaga lífeyrissjóða en ekki þjóðarinnar allrar, lagt er mat á endurhæfingarlíkur með beinum hætti og loks er gert ráð fyrir mismunandi lífslíkum öryrkja og annarra. Mat á lífslíkum var byggt á reynslu 2010-2014 og mat á öroklíkum á reynslu 2011-2016.

Athuganir á niðurstöðum hins nýja reiknigrundvallar Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga fyrir einstaka lífeyrissjóði sýndu að til að aðlaga niðurstöður fyrir einstaka sjóði nægir almennt að aðlaga nýgengi örorku fyrir hvern sjóð, en lífslíkur og endurhæfingartíðni séu ekki ólík milli sjóða þegar tekið hefur verið tillit til áhrifa örorku. Fyrir A- og V-deild Brúar er miðað við 57% af nýgengi örorku fyrir karla og 75% fyrir konur. Forsendurnar fólu í sér nokkra hækkun á mati örorkuskuldbindinga og einnig verður töluverð hækkun á mati eftirlaunaskuldbindinga, bæði af því að nú er aðeins horft til lífslíkna þeirra sem eiga rétt í lífeyrissjóðum en ekki til þjóðarinnar allrar, og svo reiknast auknar lífslíkur í hópi þar sem öryrkjar eru fáir.

Árið 2019 var mat á lífslíkum í reiknigrunninum uppfært með tilliti til breytinga á lífslíkum milli árana 2010-2014 til árana 2014-2018. Í þeirri mynd hefur fjármálaráðuneytið auglýst reiknigrunninn sem staðalforsendur tryggingafræðilegra athugana lífeyrissjóða.

Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum.

Breyttar forsendur valda umtalsverðum breytingum á mati skuldbindinga. Í fylgiskjöllum er einnig sýnt mat skuldbindinga eftir sömu forsendum og á síðasta ári.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggt miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölunnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2017-2019, uppfært til verðlags í lok árs 2019 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2020) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar. Rekstrarkostnaði er skipt milli áfallinna réttinda og framtíðar í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda. Reglugerð um tryggingafræðilegar athuganir gerir ráð fyrir að til lækkunar á eign sé færður áætlaður skrifstofu- og stjórnunarkostnaður vegna fjárfestinga til framtíðar skuli sú áætlun byggð á þeirri fjárhæð sem færð er í ársreikning sjóðsins sem skrifstofukostnaður undir fjárfestingargjöldum. Vegna breytinga á reglum um ársreikninga er þó frá og með ársreikningi 2016 hætt að færa skrifstofu- og stjórnunarkostnað sem sérstakan lið undir fjárfestingargjöldum, en í staðinn er sá kostnaður færður undir rekstrarkostnað. Er því liðurinn fjárfestingargjöld fallin niður við tryggingafræðilega athugun 2019. Heildar mat kostnaðar er þó líkt og var. Í framsetningu eigna og skuldbindinga í tryggingafræðilegri athugun eftir reglum um ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum, í stað þess að vera talið með skuldbindingum.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar athuganir.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2019.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykktta sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2019.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda og skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2019 á verðlagi janúar 2020. Þannig að ekki er gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur í samræmi við ákvæði samþykktta um ellilífeyrisaldur fyrir þau réttindi sem um ræðir, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólgu markmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Þá eru eignir með breytilegar tekjur, skráðar á skipulegum markaði, metnar á því sem lægra er, markaðsverði í árslok eða meðaltali markaðsverðs síðustu þriggja mánaða ársins.

Þau frávik sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna. Sérstök skýrsla var gerð um endurmat eignanna þar sem fram kemur endurmat einstakra verðbréfaflokka og eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunnin réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda.

Tafla I. Tryggingafræðileg staða V-deildar Brúar lífeyrissjóðs 2019 – fjárhæðir í milljónum			
Eignir	Áunnið	Framtíð	Heildar
Eignir:	36.741,7		36.741,7
Endurmat – skuldabréf	-1.988,2		-1.988,2
-- hlutabréf	-186,7		-186,7
		49.163,2	49.163,2
Rekstrarkostnaður:	-340,7	-1.003,7	-1.344,4
Iðgjöld:	36.741,7		36.741,7
Samtals:	34.226,1	48.159,5	82.385,6
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir:	28.771,5	42.442,1	71.213,6
Örorkulífeyrir:	4.517,5	6.797,7	11.315,2
Makalífeyrir:	445,4	690,1	1.135,5
Barnalífeyrir:	76,6	520,7	597,3
Samtals:	33.811,0	50.450,5	84.261,6
Mismunur:	415,1	-2.291,0	-1.876,0
Hlutf. af skuldb.	1,2%	-4,5%	-2,2%

Staða sjóðsins versnar lítillega frá síðasta ári en þá var heildarstaða sjóðsins -1,2%. Ávöxtun á liðnu ári var góð og umfram 3,5% raunávöxtunarviðmið tryggingafræðilegra athugana, en þættir sem valda versnandi afkomu er aukning í virkum örorkuskuldbindingum umfram forsendur, hækkun kostnaðar umfram verðlagshækkunni og áðurnefnd breyting á forsendum útreikninga.

FYLGISKJÖL

---

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
4. Breytingar á stöðu sjóðfélaga 2019
  - 5.1 Tryggingafræðileg staða 2019
  - 5.2 Tryggingafræðileg staða 2019, reiknað eftir sömu forsendum og 2018
  - 5.3 Tryggingafræðileg staða 2019 reiknuð með staðalforsendum
  - 5.4 Tryggingafræðileg staða 2019, uppsetning eftir reglum um ársreikninga
6. Samanburður við niðurstöðu 2018
7. Breyting áfallinnar skuldbindingar á árinu